

Çargah Peşrev

NEY

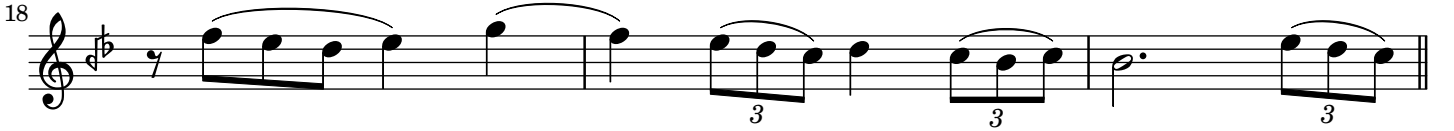
Ud Virtuözü *Cinuçen Tanrıkörür*

Usûlü : Devr-i Kebir (28 / 4)

1 . *Hane* / (*Hane-i Evvel*) / (*Serhane*)

Teslim / (*Mülazime*)

3 . *Hane* / (*Hane-i Salis*)

21 **4. Hane / (Hane-i Rabi)**

26

31

21 **5. Karar / (Zeyl Hane)**

SON / (Temmet)

Cinuçen Tanrıkörur

[20.2.1938 - 28.6.2000]

1938 de İstanbul'da doğdu. İtalyan Lisesinden sonra Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksel Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. Müziğe 3 yaşında aile içinde ses eğitimiyle başladı. Kendi kendine nota, makam, usul öğrendi. 14 yaşında beste yapmaya, 18 yaşında ud çalmaya başladı ve 22 yaşında İstanbul Radyosu'nun ud sanatçısı sınavını büyük jüri önünde kazandı. İmar ve İskan Bakanlığı'nda şehirci mimar olarak çalıştığı sırada 1973 de Ankara Radyosu TSM Şube Müdürlüğü görevine getirildi. Yine bu yıllarda Bağdat Konservatuvarı'nı kurdu. 1982 de TRT Müzik Dairesi Başkanı Vekili iken istifaen ayrılıp, Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitim Bölümü'nü kurdu. 1989 Yılında Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu'na solist sanatçı olarak atandı. Aynı yıl kronik böbrek yetmezliği rahatsızlığı geçiren Tanrıkörur, bakanlık tarafından Washington DC'ye böbrek nakil ameliyatı için gönderilmiştir. Beste ve konserler açısından bundan sonraki 10 yıl, sanatçının en verimli dönemi olmuş ve yine bu dönemde 300'e yakın eser bestelemiştir. Batılı anlamda ilk örneği olan Ud Metodu, Müzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler, Biraz da Müzik, Saz ü Söz Arasında, Osmanlılarda Müzik, Türk Musikisi El Kitabı adlı yedi kitap ile Aksiyon, Dergah, Töre, Kubbealtı Akademi Mecmuası gibi dergilerde çok sayıda makalenin yazarı olan 5 yabancı dil bilen Tanrıkörur'un yurt içinde ve yurt dışında verilmiş pek çok tebliğ ve konferansı vardır. Fransız Radyosunca LP' si yapılan ilk klasik Türk Müziği sanatçısı olan Tanrıkörur, Taylan'dan ABD'ye, İsveç'den Suudi Arabistan ve Fas'a kadar 22 ülkede davet üzerine solo ud ve ses resitalleri, konferans ve seminerler vermiştir. 505 bestesi mevcuttur. 28 Haziran 2000 saat 19:40 da Hakkın rahmetine kavuşmuştur.

"Büyük devir/usul" anlamına gelen bu tabir 28 zamanlı bir büyük usulün adıdır. Bir yürük semâi, iki sofyan ve yine bir yürük semâi, iki sofyanın bir araya gelmesinden meydana gelmiş olup (6+4+4+6+4+4=28) 28/8'lik birinci ve 28/4'lük ikinci mertebeleri kullanılmıştır. Bunlardan yaygın şekilde kullanılan ikinci mertebeye karşılık bilhassa Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmlarının ölçüldüğü birinci mertebeye bunun dışında çok az rastlanır.

14 yaşında beste XV. yüzyıldan bu yana pek çok eserin ölçüldüğü devr-i kebîr usulünün ikinci mertebesi, 6+4+4+6+4+4 yerine 6+4+6+4+4 tarzına dönüşmüş kabul edilebilir. Usul mertebelerinin şematik olarak gösterildiği aşağıdaki şekilde usulün eski yapıyı çizimin altında belirtilmiştir.

Âhenkli ritmik bir yapıya sahip olan bu usul, özellikle peşrevler başta olmak üzere kâr, beste, Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmları, tevşih ve bazı ilâhilerde kullanılmıştır. Ancak usulün bestelerde kullanılışı ayrı özellik gösterir. Devr-i kebîr usulüyle daha çok "ikinci beste"ler ölçülmüştür. Bunlarda bir mısra iki usulden meydana gelir; mısraı takip eden terennüm kısmı da bir veya iki usulden teşekkül eder. İki usulden oluşan terennümlerin birinci usulünde ikâf (ritmik / usuli) terennüm, ikincisinde mısraın sonundan alınmış bir bölüm yer alır. Terennümün bir usul tuttuğu bestelerde ise sadece lafzî terennüm bulunur. Buna göre devr-i kebîr usulüyle ölçülmüş bestelerde her hâne bir usullü terennümlerde üç usul, iki usullü terennümlerde de dört usulden meydana gelir.

Muzaaf Devr-i Kebîr. Eski nazariyat kitaplarında devr-i kebîr usulü 14 zamanlı olarak gösterilmiş ve 14/2 ile 14/4'lük iki mertebesinin olduğu belirtilmiştir. Bunlardan 14/2'lik mertebenin günümüzdeki 28/4'lüğe, 14/4'lük mertebenin de 28/8'lik mertebeye karşılık olduğu görülmektedir.

Devr-i Kebir Darb Usûlü

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 3 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 4 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 7 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 8 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 9 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 10 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 11 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
- 12 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 13 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 14 . Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 15 . Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 16 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 17 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 18 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 19 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY

2) ' Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]